

23.6.2010

SISÄASIAINMINISTERIÖ

28.06.2010

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

PI 25

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntönnö SM024:00/2009; Hallituksen esitys Eduskunnalle kotouttamislain uudistamiseksi

Vantaan kaupungin lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi kotouttamisen edistämiseksi

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Vantaan kaupungilta lausuntoa kotouttamislain uudistamiseksi. Lausunto on pyydetty toimitettavan viimeistään 24.6.2010. Pääkaupunkiseudulla tapahtuvan maahanmuuttajien määrän nopean kasvun takia lakiesitys on Vantaan kannalta hyvin tärkeä. Siinä linjataan valtion ja kuntien kotouttamiseen liittyvää vastuujakoa. Lausunnossa kiinnitetään huomiota kunnan resurssien ja esitettyjen uusien velvoitteiden väliseen ristiriitaan sekä viranomaisten epäselvään työnjakoon.

Vantaan lausuntoluonnosta on valmisteltu yhdessä Helsingin ja Espoon maahanmuutosta vastaavien viranhaltijoiden kanssa.

Yleisesti

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumista koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin säätämällä kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta eri laeissa. Ehdotettu laki ja myöhemmin eduskunnan käsittelyyn tuleva turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskeva laki tulisivat voimaan samanaikaisesti.

Lain valmistelu- ja lausuntovaiheessa molempien lakien sisällöt tulisi olla tarkasteltavissa yhtäaikaaisesti. Tässä lakiesityksessä pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittamista koskevat ehdotukset eivät ratkaise kotoutumisprosessiin liittyviä pulmia vaan ne saattavat entisestään koostua kun turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säännellään eri laeissa.

Vantaan kaupunki näkee positiivisena lakiesityksen tavoitteen, joka on sääntelyn selkeyttäminen, viranomaisten nykyistä selkeämpi ja yksityiskohtaisempi työnjako sekä maahanmuuttajien kotoutumista edistävistä toimenpiteistä säätäminen niin, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Edistystä on myös kotoutumisen ohjauksen ja kotoutumissuunnitelman muuttaminen kolmetasoiseksi prosessiksi (perustiedot, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma). Pidämme myös hyvänä, että laissa painotetaan osallisuutta ja maahanmuuttajan omaa aktiivista panosta ja vastuuta kotoutumisensa edistämisessä.

Yksi uudistetun lain keskeisiä elementtejä on lain soveltamisalan laajentaminen kaikkiin Suomeen muuttaviin maahanmuuttajiin. Tämä sinänsä tervetullut uudistus tuo kuitenkin yhä näkyvämmäksi lisäresurssien tarpeen. Vaikka lakiuudistuksen ehdotuksessa mainitaan, että maahanmuuttajien peruspalvelut tulee järjestää osana muita peruspalveluja tarvitsevat maahanmuuttajat kuitenkin alkuvaiheessa tiettyjä erityis-

23.6.2010

palveluja ja alkuvaiheen ohjausta & neuvontaa, jotka tulisi rahoittaa valtiolta keskitetysti ja näin taata kaikille tasa-arvoiset alkuvaiheen peruspalvelut.

Vantaa on hyvin huolissaan valtiotahon tarjoamien kotouttamispalvelujen riittämättömyydestä jo nykyisenkin lain aikana. Tämä on erityinen pääkaupunkiseudun kysymys koska puolet Suomen maahanmuuttajista asuu tällä alueella ja valtakunnan sisäinen muuttoliike ei osoita vähentymisen merkkejä - pikemminkin päinvastoin. Pääkaupunkiseudun kuntien näkemyksen mukaan keskeisin ongelma on työvoimapolitiittisen suomen kielen koulutuksen rahoituksen krooninen riittämättömyys sekä eri valtion viranomaisten ohjauksen ja neuvonnan puute omaan toimialaansa liittyvissä asioissa (esim. Kela, verohallinto, migri jne.).

Valtion tulisi varata riittävästi resursseja kaikkiin suomen kielen koulutuksiin ja erityisesti samalla huomioida, että kunnille korvataan erityisenä kustannuksena suomen kielen opetuksesta syntyvät menot myös kolmen vuoden jälkeen.

Ongelmalliseksi näemme myös hallituksen lakiesityksen Osallisena Suomessa -hankkeen sijoittamisen osaksi uutta lakiehdotusta. Lakiehdotuksen tulisi sisältää rakenteellisia ehdotuksia kotouttamisjärjestelmän tehostamiseksi ja parantamiseksi koko Suomessa eikä hankesuunnitelman 10 kunnassa toteutettavasta kokeilusta. Ehdotammekin, että hanke-ehdotus tulisi erottaa itse lakiesityksestä.

Seuraavaksi Vantaan kaupungin kommentit lakiesityksen yksittäisiin pykäliin:

2 § Soveltamisala

Lain soveltamisala laajentuisi nykyisestä 1999 voimaan tulleesta kotouttamislaista huomattavasti.

EU-kansalaisten osalta olisi selvennettävä kotouttamislain, ulkomaalaislain ja toimeentulotukilain suhdetta toisiinsa. Ongelma nousee esille toimeentulotukea saavan EU-kansalaisen kohdalla. Uusi kotouttamislaki velvoittaa kunnan viranomaista aktiivisesti edistämään myös EU-kansalaisen kotoutumista. Toisaalta ulkomaalaislaissa todetaan, että EU-kansalaisilla on oikeus oleskella maassa kolme kuukautta työnhakijana ja yli kolme kuukautta, mikäli heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat tai tarvittaessa sairausvakuutus niin, että he eivät turvautumalla toistuvasti toimeentulotuesta annetussa laissa säädettyyn toimeentulotukeen tai siihen rinnastettaviin etuuksiin taikka muulla vastaavalla tavalla oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi Suomen sosiaalihuoltojärjestelmälle. Ts. EU-kansalaisella ei ulkomaalaislain mukaan olisi enää maassa oleskelun oikeutta, jos toistuvasti turvautuu toimeentulotukeen.

Onkin epäselvää, tulisiko sosiaaliviranomaisen keskittyä toistuvasti toimeentulotukea saavan EU-kansalaisen kotouttamiseen 2 §:n mukaisesti vai maasta poistamisen edistämiseen. EU-kansalaisten osalta tulisi selvittää kotoutumislakia, ulkomaalaislakia, toimeentulotukilakia, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia, näiden lakien suhdetta toisiinsa sekä suhdetta perustuslaillisiin oikeuksiin.

4 § Lain soveltaminen alaikäiseen

23.6.2010

Kohta käsittelee kotouttamislain soveltamista alaikäiseen ja on hyvin keskittynyt lastensuojelunäkökulmaan. Toivoisimme, että painotus olisi myös vahvasti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

6 § Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Ehdotuksessa tuodaan esiin se, että kotoutumispalvelut järjestetään osana kunnan peruspalveluita ja muita julkisia palveluita. Tämä on mielestämme yleisellä tasolla selvää ja Vantaan uusi monikulttuurisuusohjelma 2009 - 2012 myötäilee myös tätä valtavirtaistamisen periaatetta. Maahanmuuton alkuvaiheeseen liittyy tarve erityispalveluihin esim. syvempään ohjaukseen, kielikoulutukseen jne. Alkuvaiheen palvelu linkittyy vahvasti maahan saapumiseen ja oleskelulupa-asioihin ja sen tulisi täten kiinnittyä vahvasti valtiotason palveluihin ja tulla myös rahoitetuksi valtion taholta.

7 § Perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta

Tämä pykälä tuo esiin positiivisen uudistuksen. Maahantulon yhteydessä kaikille Suomen oleskeluluvan saavilla olisi mahdollisuus saada perustiedot oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

8 § Ohjaus ja neuvonta

Pykälässä kiinnitetään huomiota vain kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttaja-asiakkaille antamaan asianmukaiseen ohjaukseen, opastukseen ja neuvontaan. Myös monien muiden viranomaisten (kuten maahanmuuttoviraston, työsuojeluviranomaisten, Kansaneläkelaitoksen ja verohallinnon) neuvontapalveluiden ja omakielisten palveluiden kehittäminen olisi tärkeää "erityisesti alkuvaiheen kotoutumisen tehostamiseksi ja edellytyksenä aktiivisena kansalaisena toimimiselle", mihin pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan.

9 § Alkukartoitus, 10 § Alkukartoituksen järjestäminen,

Pidämme uutta kolmiportaista kotoutumisen ohjausta ja suunnitelmaa hyvänä uudistuksena (perustieto, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma). Vastuuviranomaisen selkeämpi määrittely olisi kuitenkin äärimmäisen tärkeää laissa koska asiakkaan oikeudet erilaisiin palveluihin määrittäisivät eri vaiheissa.

Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston välinen vastuunjako on ilmaistu epäselvästi 10 §:ssä.

Koska alkukartoituksen ideana on selvittää maahanmuuttajan työllistymiseen vaikuttavia seikkoja, voidaan 9 §:n katsoa koskevan oppivelvollisuusiän ylittäneitä maahanmuuttajia. Maahanmuuttajienkin kohdalla päävastuu työikäisen ja työkykyisen väestön työllisyydenhoidosta kuuluu valtiolle ja työ- ja elinkeinohallinnolle. Myös julkishallinnon työllisyydenhoidon asiantuntemus löytyy työ- ja elinkeinohallinnosta, joten työllistymiseen vaikuttavien seikkojen selvittämisen vastuun osittainen ja epätarkasti määritelty vastuun siirtäminen valtiolta kunnille ei ole perusteltua.

23.6.2010

Työllistymisen lisäksi alkukartoitus liitetään 9 § kielikoulutukseen. Kuten 21 §:ssä todetaan, kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työ- ja elinkeinohallinnon järjestämänä työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Kuntien tekemillä tai teettämillä alkukartoituksilla ei näin olisi selkeää yhteyttä kotouttamispolitiikan keskeisimpään välineeseen.

12 § - 18 § Kotoutumissuunnitelmaa koskevat pykälät

Maahanmuuttajan oikeus kotoutumissuunnitelmaan on 12 §:n ensimmäisessä momentissa määritelty osittain epäselvästi. Pykälän mukaan maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, jos "hänen katsotaan alkukartoituksen perusteella tai muutoin" tarvitsevan sitä. Mihin sana "muutoin" viittaa? Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen perusteella epäselvän muotoilun voidaan katsoa koskevan lähinnä työ- ja elinkeinotoimistojen laatimia kotoutumissuunnitelmia. Epäselväksi jää myös se, miten ratkaistaisiin tilanne, joissa kunnalla ja maahanmuuttajalla on alkukartoituksen tekemisen yhteydessä eriävä näkemys kotosuunnitelman laatimisen tarpeesta.

Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston välinen vastuunjako on ilmaistu epäselvästi 13 §:ssä. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan "työ- ja elinkeinotoimistoa ja kuntaa velvoitettaisiin tekemään pääsääntöisesti yhteistyötä kotoutumissuunnitelmien laatimisessa".

Kotoutumissuunnitelman laatiminen, seuraaminen ja muuttaminen olisivat uusia velvoitteita kunnille niiden maahanmuuttajien osalta, jotka eivät saa toimeentulotukea. Mikäli kuntien velvollisuudesta tehdä kotoutumissuunnitelmia ko. ryhmälle säädetään lakiuudistuksen yhteydessä, tulisi siitä aiheutuvat kustannukset korvata täysimääräisesti kunnille. Kuntien itsehallinnon perustuslain suojan vaatimuksiin sisältyy edellytys, että kuntien lakisääteisiin tehtäviin on turvattava riittävä rahoitus (rahoitusperiaate).

Yksityiskohtaisissa perusteissa korostetaan 12 §:n ja 14 §:n kohdalla aivan oikein nopean koulutukseen tai muuhun toimenpiteeseen pääsyn nopeuden merkitystä. Toimenpiteeseen pääsyn tavoiteajasta säädetäisiin 14 §:ssä nykyainsäädäntöä vastaavalla tavalla. Työ- ja elinkeinohallinnon resurssien puutteen johdosta voimassa olevan lain tavoiteajoilla ei juuri ole ollut yhteyttä todellisuuteen pääkaupunkiseudulla.

Alaikäisille laadittavaa kotoutumissuunnitelmaa perustellaan yläasteikäisenä tai vanhempain Suomeen muuttaneiden, heikon tai vähäisen koulutustason omaavien nuorten tilanteella. On totta, että heillä saattaa olla huomattaviakin sopeutumisongelmia. Heidän ongelmiaan ei kuitenkaan voida ratkaista kotoutumissuunnitelman tekemisellä, ellei tarjolla ole sopivaa koulutusta, johon osallistuminen suunnitelmaan kannattaisi kirjata. Tämän koulutusjärjestelmämme aukon paljastavan ryhmän koko kasvaa jatkuvasti. Vantaa kaupunki on kehittänyt tämän kohderyhmän tarpeisiin nuorten maahanmuuttajien koulutusta mm. Vasama-, Siivet- ja Silta- ESR-hankkeissa. Näiden nuorten tilanteeseen tulisi viipymättä etsiä valtakunnallinen pysyvä ratkaisu opetuslainsäädännöllä.

Kunnan olisi 17 §:n mukaan aktiivisesti tarjottava ja seurattava kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä palveluita ja toimenpiteitä "käytettäväksi osoitettujen määrärahojen puitteissa". Kuten 21 §:ssä todetaan, kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työ- ja elinkeinohallinnon järjestämänä työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Työvoimapolitiittisen koulu-

23.6.2010

tuksen ulkopuolelle jäävien maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen kunnissa edellyttäisikin korvamerkittyjä resursseja valtiolta kunnille. Nämä resurssit eivät saa olla pois valtion maahanmuuttajien kotouttamiseen allokoituista työllistämisvaroista ja niiden tulee vastata palvelujen todellisia kustannuksia. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi korvamerkitty valtionapu tai vapaan sivistystyön opintoseteleiden kaltaiset järjestelyt.

20 § – 21 § Kotouttamiskoulutusta koskevat pykälät

On hyvä, että kotouttamiskoulusta koskevissa pykälissä korostetaan kotimaisten kielten opiskelua sekä työelämään pääsyn yhteiskunnassa pärjäämiseen liittyviä valmiuksia. Hyvää on myös se, että koulutuksessa saavutettavalle kielitaidolle on asetettu tavoitetaso (B1.1, eli toimiva peruskielitaito). Ko. tason saavuttamista on tosin syytä epäillä pääkaupunkiseudulla, jossa työvoimapolitiittinen kotouttamiskoulutus on kroonisesti aliresursoitua.

22 § – 24 § Omaehtoista opiskelua koskevat pykälät

Koska päätös omaehtoisen koulutuksen tukemisesta kuuluu 22 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimistolle, olisi luontevaa, että vastuu omaehtoisten opintojen seurannasta kuuluisi myös työ- ja elinkeinotoimistolle, eikä kunnalle ja työ- ja elinkeinotoimistolle, kuten 24 §:ssä esitetään. Myös omaehtoisten opintojen tukemisen päättäminen kuuluu 24 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Kuten lakiesityksessä todetaan (s. 20), on rinnastettavan, eli omaehtoisen koulutuksen osuus ollut viime vuosina noin 40 % kaikesta pääkaupunkiseudun kotoutumiskoulutuksesta. Esityksen nykytilan arvioinnissa (s. 37) annetaan ymmärtää, että rinnasteisen koulutuksen kasvua selittävät koulutuksen tarjonnan kasvu ja rinnasteisen koulutuksen suosio maahanmuuttajien keskuudessa. Vantaan näkökulmasta rinnasteisen koulutuksen osuuden kasvua selittää lähinnä työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen riittämättömyys.

26 § Muut kotoutumista tukevat ja edistävät toimenpiteet ja palvelut

Vaikka pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa korostetaan maahanmuuttajajärjestöjen merkitystä ja peräänkuulutetaan järjestöjen tukemista, ei lakiuudistus tuo mukanaan mitään uusia rahoitusmekanismeja, joiden avulla valtio voisi tukea maahanmuuttajajärjestöjen tai niiden muodostamien katto- tai keskusjärjestöjen toimintaa.

Vantaan näkökulmasta nimenomaan valtion tarjoama tuki ja rakenne järjestöjen tukemiseksi mahdollistaisi järjestöjen aktiivisen toiminnan esim. maahanmuuttajien edunvalvontanäkökulmasta. Vantaalla toimiva Hakunilan kansainvälinen yhdistys on erinomainen esimerkki järjestöstä, joka toimii "kriittisenä äänenä" julkisiin palveluihin nähden. Järjestön pitkäaikaisen ja järjestelmällisen työn takana on varmasti myös se, että se on saanut vuosia tukea Raaha-automaattiyhdistykseltä.

27 § Kunnan kotouttamispolitiikka

23.6.2010

Lain jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, kuinka yksityiskohtaisesti kunnan kotouttamispolitiikan tavoitteista voidaan säätää laissa vaarantamatta perustuslaillista suojaa nauttivan kunnallisen itsehallinnon periaatteiden toteutumista.

Yksi pykälän toisessa momentissa mainituista tavoitteista on hyvien etnisten suhteiden edistäminen. Lakiesityksen nykytilan kuvauksessa (s. 22) ja tavoiteosiossa (s. 55) todetaan, että kunnat ovat ymmärtäneet etnisten suhteiden edistämisen hyvin eri tavoin. Vaikka käsitteen sisältöä on tulkittu eri tavoin, ei sen sisältöä ole avattu pykälässä tai sen perusteluissa.

28 § Kunnan tehtävät

Nykyisessä laissa ilmaus kunnan yleis- ja yhteensovittamisvastuusta on koettu epäselväksi. Uudessa lakiesityksessä kunnan tehtävät jäävät edelleen epäselviksi, vaikka lakiesityksen nykytilan kuvauksen (s. 33) mukaan "paikallistason koordinaatiovastuuta tulisi edelleen kehittää". Ainoa tarkennus voimassa olevaan lakiin nähden on se, että yleis- ja yhteensovittamisvastuu koskee paikallistasoa.

Toisen momentin mukaan "kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajien tässä laissa tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää". Ilmaus on epätarkka, mutta samantapaiselle velvoittavalle tekstille olisi tarvetta myös valtion tarjoamien palveluiden ja tukitoimien osalta. Valtion vastuulle kuuluvan työvoimapolitiittisen kotouttamiskoulutuksen aliresursointi on suurin yksittäinen Suomen kotouttamispolitiikan ongelma. Voimassa olevan lain koulutukseen pääsemisen suositusajoilla ei juuri ole ollut yhteyttä todellisuuteen pääkaupunkiseudulla. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan yli kymmenen vuotta voimassa olleen lain ohjeellisia odotusaikoja ei pystytä tällä hetkellä edes seuraamaan.

29 § Monialainen yhteistyö paikallistasolla

Kolmannessa momentissa viitataan paikallisiin tai seudullisiin, kotoutumista edistäviin ja tukeviin yhteistyösopimuksiin. Pykälän perusteluissa hyvänä esimerkkinä tällaisista sopimuksista mainitaan pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion välille solmittu aiesopimus. Vantaa on ollut aktiivisesti mukana aiesopimuksen valmistelussa ja sen toteuttamisessa.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että ilman valtion sopimuksen myötä pääkaupunkiseudulle suuntaamien ja kipeästi kaivattujen lisäresurssien myöntämistä, ei nyt käynnissä oleva yhteistyön kehittäminen olisi ollut mahdollista. Vaikka sopimus on solmittu vuosille 2010–2012, todetaan sopimuksessa, että siinä määriteltyjen "toimenpiteiden tarve ei ole määräaikainen, vaan tarve maahanmuuttajien työllisyydenhoidon kehittämiseksi on pysyvä ja vahvistuu entisestään nopeasti kasvavan maahanmuuttajaväestön mukana".

31 § Kunnan kotouttamisohjelman sisältö

Lain jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, kuinka yksityiskohtaisesti määritelty, melko pitkä listaus kotouttamisohjelman sisältöä koskevista vaatimuksista voidaan säätää laissa vaarantamatta perustuslaillista suojaa nauttivan kunnallisen itsehallin-

23.6.2010

non periaatteiden toteutumisesta. Pykälän ensimmäinen lause voitaisiinkin muuttaa muotoon "kunnan kotoutumisohjelma voi sisältää".

Pykälässä mainitun pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan osoittamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan monivuotisen suunnitelman osalta kommentit löytyvät 40 § - 42 § kohdalta.

33 § Valtion kotouttamisohjelma, 34 § Sisäasiainministeriön tehtävät, 35 § Ministeriöiden välinen yhteistyöelin

Pykälän tavoite kotouttamisen valtakunnallisten tavoitteiden ja taloudellisten puitteiden asettamiselle nykyistä järjestelmällisemmin on hyvä. Kotouttamisasiat kaipaavat sekä nykyistä vahvempaa koordinoitua ministeriöiden välillä että vahvempaa vastuunkantamista omalla toimialallaan kaikkein keskeisimpiin kotouttamiseen liittyvien kysymysten hallinnoinnista vastaavilta ministeriöiltä sekä talousarvioesityksiä että erilaisia linjauksia valmisteltaessa. Keskeisimpiä ministeriöitä ovat työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö ja ympäristöministeriö. Näiden ministeriöiden tulee kantaa aiempaa vahvemmin oman hallinnonalansa vastuu kotouttamisesta.

Sisäasiainministeriön koordinaattorin kannalta on ongelmallista, että keskeisimmät kotouttamispolitiikan välineet, kuten työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus kuluvat muiden ministeriöiden alaisuuteen, eikä sisäasiainministeriön hallinnonalalla ole paikallistason kotouttamispolitiikan toimijoita. Työllisyydenhoito kuuluu valtionhallinnossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ja kotouttamisasioiden tärkein toimija valtion paikallishallinnossa on työ- ja elinkeinotoimisto. Tämä epäsuhta näkyy myös 34 §:n toisessa momentissa, jonka mukaan sisäasiainministeriö ohjaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvissä tehtävissä, vaikka työ- ja elinkeinohallinnon tulosohtaus toimii akselilla työ- ja elinkeinoministeriö – elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus – työ- ja elinkeinotoimisto.

36 § Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät

Näemme erittäin myönteisenä, että pykälän perustelutekstin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi osana kotouttamiseen liittyviä tehtäviään tukea maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa tiedollisesti ja rahallisesti. Tämä tukisi järjestöjen asemaa myös suhteessa kuntiin jolloin järjestöjen rooli "palvelujen kriittisenä arvioijana" voisi vahvistuiksi.

Pykälässä mainitun pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan osoittamisen alueellisen strategian osalta kommentit löytyvät 40 § – 42 § kohdalta.

40 § Sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä, 41 § Suunnitelma kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä, 42 § Kuntaan osoittaminen

Kuntaan osoittamista koskevat pykälät vastaavat muuten pitkälti nykyistä lainsäädäntöä, mutta 41 § pykälän avulla pyritään lisäämään suunnitelmallisuutta pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kuntapaikka- ja kotoutumistarpeisiin varautumiseksi.

23.6.2010

Tosiasiallisesti em. ryhmien muuttoliike on Vantaan osalta siinä määrin ennakoimatonta, että suunnitelmallisuus ei toteudu. Kunta ei voi laatia realistista suunnitelmaa kuntasijoituksista tilanteessa, jossa huomattava osa kansainvälistä suojelua saaneista henkilöistä hakeutuu omatoimisesti kuntiin sisäasiainministeriön voimassa olevien ohjeistusten mukaisesti. Vaikka omaehtoinen muutto vastaanottokeskuksesta kuntaan muodostaa Vantaalla jo yli puolet kaikesta pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kuntasijoituksista, on pykälän teksti muotoiltu niin kuin kaikki kuntaan osoittamiset tapahtuisivat suunnitellusti ja perustuisivat kunnan ja valtion välisiin sopimuksiin. Lisäksi suurimpiin kaupunkeihin, erityisesti pääkaupunkiseudulle, muuttaa merkittävässä määrin omatoimisesti toisesta kunnasta kotipaikan saaneita pakolaisia ja kansainvälistä suojelua saaneita henkilöitä. Kotoutumislain ja rekisteröintiä koskevien säännösten suhdetta pitää selventää.

Tärkeää on kiinnittää huomiota pääkaupunkiseudun kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kasvavaan asunnottomuuteen. Lakiesityksen nykytilan kuvauksessa (s. 11–12) todetaan, että pakolainen voi itsenäisesti hankkia uuden asunnon ja muuttaa toiseen kuntaan. Lakiesityksen mukaan kunnat perustelevat vastaanottohaluttomuuttaan vetoamalla mm. pakolaisille sopivan kokoisten asuntojen järjestämisen vaikeuksiin. Huomattava osa oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista siirtyy pääkaupunkiseudulle edellisessä kappaleessa kuvatulla tavalla ilman itsenäisesti hankittua asuntoa ilman mitään suhdetta voimassa olevan tai nyt esitetyn lain kuntiin ohjaamista koskeviin pykäliin. Kaupungeilla ei ole kapasiteettia huolehtia näiden asiakkaiden asumispalveluista. Tämän tosiasian huomiotta jättäminen lakiuudistuksessa ja kuntiin osoittamisen ohjaamisessa tulee ilman muuta lisäämään pääkaupunkiseudulla vailla vakinaista asuntoa asuvien kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden määrää.

45 § Laskennallinen korvaus

Pakolaisista aiheutuvien kustannusten korvauksia korottiin 1.10.2010 lukien 10 %:lla (sitten vuoden 1993), mikä ei vastaa todellisia kustannuksia pääkaupunkiseudulla. Näkemyksemme mukaan korotuksen tulisi olla 50 % ja sidottu indeksiin. Korvausjärjestelmää tulisi lakiuudistuksen yhteydessä kehittää myös niin, että se huomioisi pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden muuttoliikkeen maakunnista pääkaupunkiseudulle.

Pykälän perusteluiden mukaan korvausta ei voida maksaa kolmen vuoden ylittävältä ajalta, vaikka viranomaiset jatkaisivat pakolaisen kotoutumisaikaa yli kolmen vuoden. Laskennallisen korvauksen keston tulisi vastata maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavan oikeuden kestoa myös niissä tapauksissa, joissa tätä oikeutta pidennetään 12 §:n kolmannen momentin mukaisesti.

47 § Erillisten kustannusten korvaaminen

Pykälän mukaan kunnille korvataan lakiesityksen 9 §:ssä ja 10 §:ssä määritellyn alkukartoituksen kustannukset.

23.6.2010

57 § - 74 § Osallisena Suomessa kokeilu

Ehdotamme, että projektirahoituksella rahoitettava Osallisena Suomessa -hanke erotetaan kokonaisuudessaan lakitekstistä. Hanke voi toimia lain toimeenpanon kokeiluna 10 kunnassa mutta sen ei tulisi olla osa lakitekstiä.

Työvoimapolitiittisen koulutuksen ulkopuolisten ryhmien osalta Osallisena Suomessa -kokeilun tavoitteet ovat oikeansuuntaisia, mutta lain kokonaisuudistukseen sisällytetty kokeilu on väärä tapa ko. ryhmän ongelmien ratkaisemiseen.

Osallisena Suomessa -kokeilua valmisteltiin vuoden 2009 aikana sisäasianministeriön koolle asettamassa strategiatyöryhmässä. Ryhmän kokeilua koskevan ehdotuksen mukaan kokeilun lähtökohtana on pyrkiä "purkamaan niitä normeja ja hallinnon rajoituksia, jotka asettavat esteitä valtion ja kuntien uusille ja innovatiivisille kotouttamisen toimintamalleille". Kotoutumisen keskeisimmät ongelmat eivät kuitenkaan yleisesti ottaen johdu lainsäädännön puutteista tai hallinnollisista raja-aidoista, vaan resurssien puutteesta.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUS

Hallintojohtaja

Erkki Laakkonen